

Sygn. akt IV CSK 512/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku S. B.
przy uczestnictwie P. F., I. B. , B. O. ,
T. P. i A. W.
o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 30 maja 2019 r., sygn. akt V Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika P. F. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w S. na skutek apelacji uczestnika P. F. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 grudnia 2018 r., w ten sposób, że oddalił wniosek S. B. o stwierdzenie, że jako właściciel nieruchomości obejmującej działki nr (...) i (...) w K. oraz działkę [...] w G., nabył przez zasiedzenie służebność gruntową na rzecz każdorazowego

właściciela nieruchomości, polegającą na prawie przejścia i przejazdu pasem gruntu o szerokości 4 m przez nieruchomość położoną w K. gm. G., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), będącą własnością uczestnika P. F.. Przyczyną oddalenia wniosku było stwierdzenie, że nie zostały spełnione przesłanki z art. 292 k.c., szlak drożny na działce (...) nie stanowi bowiem trwałego urządzenia i nie został urządzony ani przez wnioskodawcę ani przez jego poprzedników prawnych.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez wnioskodawcę. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, które wymaga odpowiedzi na pytanie: „czy w świetle art. 292 k.c. dokonywanie nasypów i napraw wytyczonej drogi dojazdowej przez jej posiadacza na ubitym szlaku drożnym jest trwałym urządzeniem stanowiącym przesłankę do zasiedzenia służebności gruntowej?”. Ponadto w ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż w toku postępowania apelacyjnego nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza jak i kontrolna sądu odwoławczego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnik wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze

publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącego nie spełnia wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. Skarżący ograniczył się do sformułowania pytania, nie przeprowadzając żadnego pogłębionego wywodu prawnego wspartego orzecznictwem i poglądami doktryny dla wykazania, że jego wątpliwości stanowią istotne zagadnienie prawne wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że pojęcie urządzenia oznacza wynik celowego działania ludzkiego uzewnętrznionego w trwałej postaci widocznych przedmiotów czy urządzeń wymagających do swego powstania pracy ludzkiej. Z tego względu urządzeniem takim nie jest zwykła droga polna powstała na skutek stałego przejeżdżania pewnym szlakiem i zaznaczona na gruncie koleinami i śladami przepędzania bydła. Jako trwałe i widoczne urządzenie w rozumieniu art. 292 k.c. nie może być także traktowane wyrównanie terenu czy jego zniwelowanie, jeżeli nie doprowadziło do powstania utwardzonego szlaku drożnego o wytyczonym przebiegu. Utwardzone natomiast żwirem koleiny drogi, budowa mostku czy nasypu odpowiada już wymaganiu trwałego urządzenia (por. m.in. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1959 r., I CR 516/59, OSN 1962, nr 1, poz. 8, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2000 r., I CKN 273/00, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1999 r., III CKN 379/98, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje także pogląd, że zasiedzenie służebności możliwe jest zasadniczo tylko wówczas, gdy trwałe i widoczne urządzenie zbudowane zostało przez posiadacza służebności drogi dojazdowej, a nie przez właściciela nieruchomości potencjalnie służebnej lub przez jego poprzedników prawnych czy osoby trzecie (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011r., nr 12, poz. 129, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 1972 r., III CRN 418/71, „Informacja Prawnicza” 1972, nr 3-4, poz. 3, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1974 r., III CRN 94/74, OSNCP 1975, nr 6, poz. 94 i z dnia 8 maja 2001 r., IV CKN 235/00, nie publ., oraz postanowienia Sądu Najwyższego z

dnia 10 marca 1998 r., I CKN 543/97, nie publ., z dnia 27 maja 1990 r., II CKN 366/98, nie publ., z dnia 29 maja 2000 r., III CKN 742/98, nie publ., z dnia 9 marca 2004 r., I CK 434/03, nie publ. i z dnia 7 marca 2002 r., II CKN 160/00, nie publ.). Zważywszy na funkcję ostrzegawczą wobec właściciela widocznego i trwałego urządzenia w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że zostanie ona zrealizowana również w tych przypadkach, gdy trwałe urządzenie zostanie wzniesione przez posiadacza służebności z udziałem osób trzecich działających wyłącznie we własnym interesie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2016 r., III CSK 360/15).

Zagadnienia te zostały wystarczająco zbadane w judykaturze Sądu Najwyższego, nie zachodzi zatem potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, nie publ. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymogów ograniczając się do przytoczenia ogólnych zastrzeżeń pod adresem zaskarżonego postanowienia, bez wykazania ich rażącego charakteru. Skarżący nie uwzględnił także, że skarga kasacyjna winna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi. Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika, że wnioskodawca oczekuje w istocie od Sądu Najwyższego oceny podstawy skargi w ramach instytucji „przedsądu”, co jest niedopuszczalne.

Uzasadnienie zaskarżonego rozstrzygnięcia nie potwierdza tezy o rażącej wadliwości jego konstrukcji z perspektywy regulacji art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Również nie podzielenie przez Sąd Apelacyjny postawionych w apelacji zarzutów, nie oznacza, że nie zostały one rozpoznane i by nie została zrealizowana zasada apelacji pełnej.

Ponadto wnioskodawca nie uwzględnił, że w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne jest kwestionowanie podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia, ani przeprowadzonej przez Sąd *meriti* oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c. i 398¹³ § 2 k.p.c.). Oczywista zasadność skargi nie może zatem polegać na błędnej ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, która doprowadziła sąd drugiej instancji do wniosku, że nie zostały spełnione przesłanki zasiedzenia służebności wskazane w art. 292 k.c.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jedn. tekst: Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).